

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Рівненський державний гуманітарний університет

Анотація: Освітні організації перебувають у стані глибокої трансформації, що зумовлено зміною суспільної цінності освіти, демографічними процесами, складною соціально-економічною ситуацією. Пандемія COVID-19 з однієї сторони ще більше загострила хронічні проблеми галузі, а з іншої – визначила необхідність зміни підходів у методиці викладання, способів комунікації здобувач освіти-надавач освітніх послуг. У публікації розглядаються основні чинники, що вплинули на стан та перспективи розвитку освітніх організацій, окреслені напрямки їх розвитку на перспективу.

Ключові слова: глобалізація; інформатизація; професійні компетентності; знаннєвий працівник.

Abstract: Educational organizations are in a state of profound transformation, due to changes in the social value of education, demographic processes, difficult socio-economic situation. The COVID-19 pandemic, on the one hand, has exacerbated the chronic problems of the industry, and on the other hand, has identified the need to change approaches in teaching methods, methods of communication between the learner and the provider of educational services. The publication considers the main factors that influenced the state and prospects of development of educational organizations, outlines the directions of their development in the future.

Keywords: globalization; informatization; professional competencies; knowledge worker.

Світова глобалізація та інформатизація провокують постійне виникнення все нових наукових проблем у тій чи іншій сфері, ступінь вирішення яких залежить від рівня кваліфікації спеціалістів у кожній області. Відповідно, питання формування компетентнісних характеристик таких спеціалістів повністю залежить від якості послуг, що надаються закладами науково-освітньої сфери. В усі часи саме вони були рушієм прогресу кожної країни. Можна стверджувати, що кількість фахівців та рівень їх професійної підготовки в основних галузях економіки формує економічний потенціал будь-якої країни. Відношення України до цього питання на даний момент остаточно не сформовано, адже її освітнє середовище наразі знаходиться в активному процесі реформування.

Успішний розвиток суспільства прямо залежний від якісного становлення закладів вищої освіти (ЗВО). Кожне наступне покоління потребує нових знань, інноваційних підходів та оригінального бачення тих чи інших питань. З'являються нові професії, котрі потребують нових професійних компетенцій, та й існуючі професії постійно модернізуються, що покладає на освітню галузь все більше завдань. С. Вовканич пише, що підготовка знаннєвого працівника не обмежується отриманням базової вищої освіти лише за рахунок засвоєння стандартних програм ЗВО. Його відмінною особливістю є участь в освоєнні і творенні знань. Переважно такі працівники, на відміну від звичних, рутинних послуг у виробничому чи управлінському процесі, надають аналітичні послуги, в основі яких створення, модифікація і синтез знань [1, с. 11]. Повинен бути забезпечений процес еволюціонування освітніх закладів на основі інноваційних методів. Упровадження інновацій є важливим інструментом стимулювання розвитку країни, а витрати на науково-дослідні роботи є основним показником, який відображає рівень докладених країною інноваційних зусиль [2].

Спалах епідемії COVID-19 змусив весь світ підлаштовуватись під нові умови, що актуалізувало передумови зміни освітнього процесу та необхідність реалізації освітніх інновацій. Заклади освіти змушені були переосмислити процес навчання. Вважаємо, що таке можливо за рахунок розроблення адаптивного індивідуального сценарію підготовки майбутніх фахівців, що враховує їхні природні здібності та індивідуальні нахили й забезпечує ситуацію вільного вибору за рахунок розробленого «набору» моделей поведінки в різних можливих ситуаціях і в межах певного діапазону змін [6]. Крім того, сьогоднішні реалії потребують створення особливих умов для навчання переселенців зі Сходу та учасників бойових дій, що призвело до збільшення пільгових місць. Дана ситуація показала, що система освіти завжди повинна бути гнучка і постійно готова до змін.

З моменту незалежності Україна мала потужну мережу закладів освіти, зокрема ЗВО, що підтверджується статистикою 1990 ... 2010 рр. Проте після цього періоду відмічено динамічне зменшення як кількості ЗВО, так і осіб, що в них навчались (рис.1, рис.2). Причинами цього стали: зниження престижності вищої освіти, демографічна криза, соціально-економічна нестабільність, інтеграція України у Європейський простір.

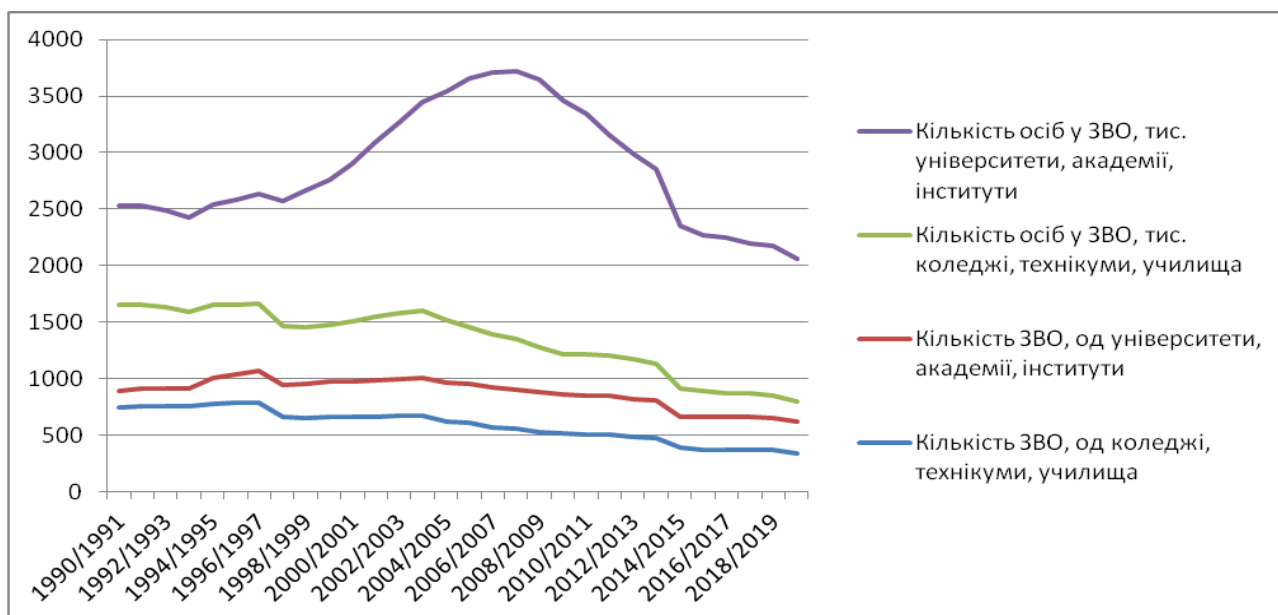

Рис.1. Динаміка кількості ЗВО України, 1990/91...2018/19 н.р.

Джерело: власне напрацювання на підставі [7]

Також гостро стоїть питання так званих “престижних” професій. Хоча такі професії як економіст, юрист, програміст на даний момент дуже важливі і затребувані ринком праці, проте у явному дефіциті є технічні професії. Така проблема обумовлена в першу чергу тим, що Україна на даний момент не готова до переходу на навчання виключно у закладах III–IV рівнів акредитації, так як знаходиться ще у перехідному етапі, тому на даний момент випускники закладів I–II рівнів акредитації також затребувані.

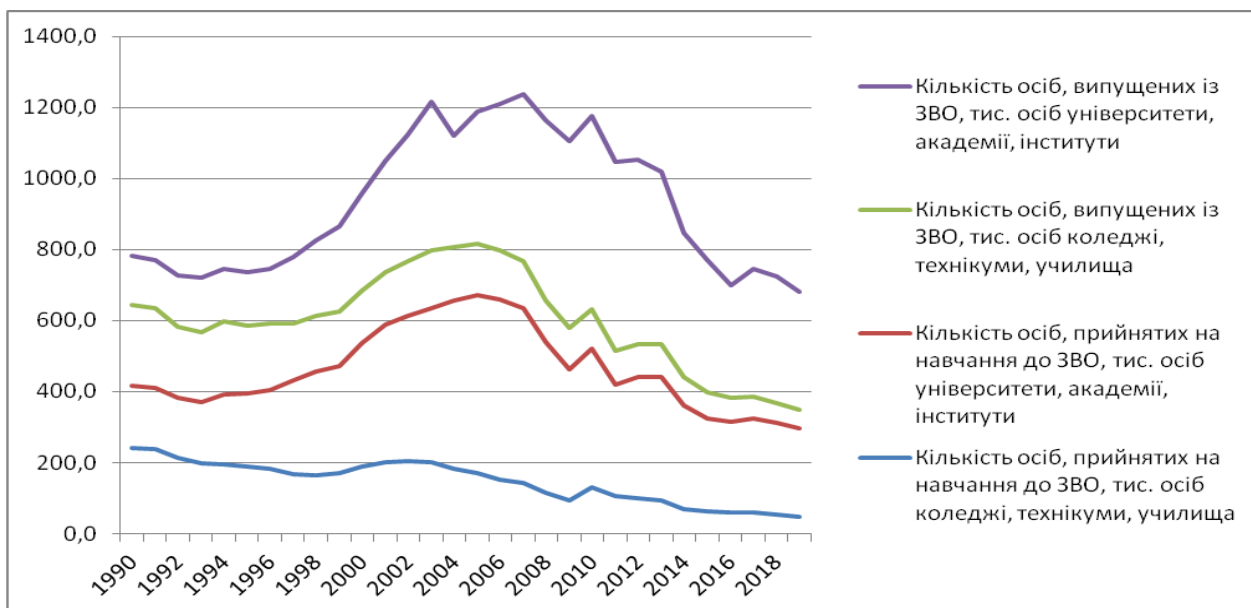

Рис.2. Динаміка показників діяльності ЗВО України, 1990...2018 рр.

Джерело: власне напрацювання на підставі [7]

Отже, на сьогодні ЗВО мають потребу в розширенні предметних можливостей навчальних планів та варіативності освітніх процесів, більш посиленого професійного спрямування при підготовці фахівців, обґрунтованого вибору напрямку розвитку, відповідно до стратегії розвитку певного регіону та гнучкості ЗВО у їх реакції на потреби ринку, формуванні позитивного іміджу та схвальної думки суспільства про доцільність навчання, зокрема у ЗВО.

Створення інноваційних моделей розвитку вищої освіти в Україні на сьогодні стоїть гостро. Потрібно забезпечити сповільнення занепаду освітньої галузі та завершити її реформування з оглядом на досвід власної діяльності минулих років та світових лідерів у даній сфері. Нагальним є створення сильних регіональних університетів, формування суті сучасної української освіти на стійкій основі, формування освітньої пропозиції із врахуванням потреб ринку праці. Приклад активного росту освітньої галузі в державі вже є, потрібно знову поставити ціль у підготовці кваліфікованих спеціалістів у всіх сферах, які стануть сильною опорою держави у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вовканич С. Й., Семів Л. К. Теоретико-методологічні основи дослідження людського та інтелектуального капіталу в знаннєвомісткій економіці: концептуалізація понять. *Регіональна економіка*. 2007. № 4. С. 7–19.

2. Коломієць Т. Наукові дослідження та технічні розробки в Україні: аналіз тенденцій. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/naukovi-doslidzhennia-ta-tekhnichni-rozrobky-vukraini-analiz-tendentsii> (дата звернення: 20.12.2020).

3. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / за заг. ред. В. Г. Кременя. К. : Педагогічна думка, 2016. 448 с.

4. Тарасенко І. О. Напрями інноваційного розвитку ВНЗ України в контексті підвищення конкурентоспроможності. *Вища освіта України*. 2013. № 2. С. 362–369.

5. Царенко І. О. Механізм державного регулювання конкурентоспроможності вищої освіти в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук. Кропивницький, 2018.

6. Дейнега І. О. Специфіка оцінювання якості профільних послуг закладів вищої освіти. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. № 22. С. 74-79.

7. Державна служба статистики України. *Офіційний сайт*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.12.2020).

Дейнега Інна Олександрівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління бізнесом, Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, e-mail: 2011zima@ukr.net

Бортник Євген Іванович, здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка спеціалізації Економічна кібернетика, Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, e-mail: vestfalion@gmail.com

Deineha Inna O., doctor of economics, Professor, Head of the Department of Economics and Business Management, Rivne State University of Humanities, Rivne, e-mail: 2011zima@ukr.net

Bortnyk Yevhen I., applicant for higher education of the second (master's) level of higher education in specialty 051 Economics of specialization Economic cybernetics, Rivne State University of Humanities, Rivne, e-mail: vestfalion@gmail.com